

Ljerka Krištofić (rođ. Trgovčić) (1937. – 1989.) – jedna osobna priča

Ljerka Krištofić (nee Trgovčić) (1937–1989) – one personal story

Romanita Milojević

Škola za medicinske sestre Mlinarska, Mlinarska 34, 10 000 Zagreb, Hrvatska

Sažetak

Ljerka Krištofić (rođ. Trgovčić) rođena je 28. studenog 1937. godine u Varaždinu. Nakon završene gimnazije u rodnom gradu, upisuje Višu školu za medicinske sestre u Mlinarskoj koja je tada bila ustrojbeni dio Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirala je 1959. godine. Nakon što je diplomirala, počinje raditi u Klinici za neuropsihijatriju Kliničke bolnice Rebro (današnji KBC Zagreb), nakon čega odlazi u bolnicu Bračak u Zaboku. Kao nastavnica instruktorica zapošljava se 1961. godine u Školi za bolničare u Krapinskim Toplicama. U Klanjec dolazi 1962. godine i postaje glavna sestra Doma zdravlja u Klanjcu. Umrula je 2. kolovoza 1989. godine ne dočekavši mirovinu.

Glavne riječi: Ljerka Krištofić (rođ. Trgovčić), Tuheljske toplice, Klanjec, Zabok, povijest sestinstva

Kratak naslov: Ljerka Krištofić (rođ. Trgovčić)

Abstract

Ljerka Krištofić (nee Trgovčić) was born on November 28, 1937 in Varaždin. After graduating from high school in her hometown, she enrolled in the College of Nursing in Mlinarska, which, back then, was an organizational part of the Medical Faculty of the University of Zagreb. She graduated in 1959. After graduating, she started working at the Clinic for Neuropsychiatry of the Rebro Clinical Hospital (today's KBC Zagreb), after which she went to the Bračak Hospital in Zabok. She was employed as a teacher-instructor in 1961 at the School for nurses in Krapinske Toplice. She came to Klanjec in 1962 and became the head nurse of the Health Center in Klanjec. She died on August 2, 1989, without retirement.

Keywords: Ljerka Krištofić (nee Trgovčić), Tuheljske toplice, Klanjec, Zabok, history of nursing

Short title: Ljerka Krištofić (nee Trgovčić)

Received September 22th 2021;

Accepted November 9th 2021;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Romanita Milojević, *bacc. med. techn. prof.*, Škola za medicinske sestre Mlinarska, Mlinarska 34, 10 000 Zagreb, Hrvatska, e-mail: romanita.milojevic@gmail.com

Uvod

U jubilarnoj godini za medicinske sestre u Hrvatskoj najčešće se spominju većini znana imena medicinskih sestara koje su svojim radom doprinijele razvoju sestričke profesije na našim područjima, bilo zalaganjem u kreiranju stručnog glasila, organizacijskim poboljšanjima u ustanovama ili promocijom i razvojem sestinstva kroz nacionalnu udruhu. Autorica je ovim sjećanjem željela skrenuti pozornost na medicinske sestre koje su svojim svakodnevnim djelovanjem u određenim lokalnim zajednicama bitno odredile svoj i njihov život. Svjedočanstva upravo o takvim medicinskim sestrama upotpunjuju naše znanje o načinu na koji su medicinske sestre bile sukreatori svakodnevice neke zajednice.

Stoga je ovaj rad svjedočanstvo o jednoj osobitoj, polivalentnoj, aktivnoj medicinskoj sestri, značajnoj za kraj u kojem je djelovala, o vremenu u kojem je radila, a čiji rad nije zabilježen.

Unatoč uloženom trudu, nije bilo moguće pronaći službenu dokumentaciju Ljerke Krištofić. Ljubaznošću pojedinaca, obitelji i bliskih suradnika koji su iz osobnog poštovanja prema sestri Ljerki i vlastitog entuzijazma poklonili svoje slobodno vrijeme, ipak možemo rekonstruirati dio njezina profesionalnog puta. Uz ostale divne osobe, medicinska sestra Ljerka Krištofić odredila je i moj profesionalni put.

O Ljerki Krištofić osobno

Ljerka Krištofić (rođ. Trgovčić) rođena je 28. studenog 1937. godine u Varaždinu. Nakon završene gimnazije u rodnom gradu, upisuje Školu za medicinske sestre u Zagrebu u Mlinarskoj. Tada je škola imala status Više škole za medicinske sestre i bila je ustrojbeni dio Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirala je 1959. godine. Krapinske toplice u kojima radi od 1961. godine odredile su i Ljerkin privatni život. Tamo upoznaje svog supruga s kojim je imala dvoje djece, Željka i Ines. Mlada obitelj Krištofić s novorođenim sinom 1962. godine odlazi u Klanjec.

Put do Klanjca

Nakon što je diplomirala 1959. godine, Ljerka Krištofić počinje raditi u Klinici za neuropsihijatriju Kliničke bolnice Rebro (današnji KBC Zagreb), nakon čega odlazi u bolnicu Bračak u Zaboku.

Kao nastavnica instruktorica zapošljava se 1961. godine u Školi za bolničare u Krapinskim Toplicama. Škola je osnovana 1959. godine na inicijativu dr. Marcela Majseca, ravnatelja Lječilišta Krapinske toplice uz suglasnost republičkih savjeta za prosvjetu i narodno zdravlje NRH. U sklopu Škole djelovao je i internat za 30 učenica (djeca poginulih boraca, žrtava fašističkog terora i djeca bez oca

i majke). Škola za bolničare u Krapinskim Toplicama bila je škola s praktičnom obukom koja je pripremala kadrove za obavljanje određenih poslova njege bolesnika i drugih pomoćno-stručnih poslova prema uputama i pod nadzorom medicinske sestre ili liječnika.

Školovanje je trajalo dvije godine, odnosno četiri semestra, a mogle su je pohađati osobe koje su završile osmogodišnju školu i navršile 18 godina (od 18 do 25 godina starosti).

Nastava je bila teorijska i praktična. U organizaciji Crvenog križa koji je djelovao u Školi, učenici su na teritoriju Krapinskih Toplica utvrđivali broj oboljelih od tuberkuloze, stanje opće higijene u selu, vodili su brigu o majkama i dojenčadi, a ženske polaznice pomagale su pri porodima. Lječilište i kupalište u Krapinskim Toplicama uz pomoć Škole organiziralo je tečajeve za zaposlene bolničare koji nisu završili dvogodišnju školu za bolničare. Tečajeve su provodili dr. Slavko Čunović, dr. Kazimir Pehajm, Ljerka Trgovčić, Branka Bregar, Slavko Ladović. Polaznici koji su uspješno završili tečaj, dobili su uvjerenje na temelju kojega su stekli pravo na položajnu plaću utvrđenu za bolničare koji su završili dvogodišnju školu, a nisu mogli nastaviti treći razred medicinske ili škole za zdravstvene tehničare u Krapinskim Toplicama (odjeljenja zagrebačkih škola). Škola prestaje s radom 1964. godine [1].

Ljerka i suprug 1962. godine odlaze u Klanjec.

Klanjec je grad bogate srednjovjekovne povijesti i kulture. U povijesnim se dokumentima spominje od 15. stoljeća. Ime je dobio zbog svog položaja na ulazu u klanac Zelenjak. gdje je 1835. godine Antun Mihanović napisao stihove *Horvatska domovina* čiji su dijelovi stihovi hrvatske državne himne *Lijepa naša domovino*. U 16. stoljeću izgrađen je franjevački samostan s crkvom Navještenja Blažene Djevice Marije koji su dali podići Sigismund i Nikola Erdody. Od 16. stoljeća Klanjec ima status trgovišta i zadržava ga do 19. st. kada postaje sjedište kotarske oblasti, kotarskog suda, općinskog ureda, župe, poštanskog ureda, oružničke i brozovne postaje [2].

SLIKA 1. Dom zdravlja Klanjec, oko 1970. Prva slijeva Ljerka Krištofić. Izvor: privatno Foto: anonimno

Sestra Ljerka zapošljava se u dječjem dispanzeru i postaje glavna sestra Doma zdravlja u Klanjcu. Na mjestu glavne sestre naslijedila je sestru Mariju Gajšak, terensku sestru kotara Klanjec koja je svoje pacijente, s obzirom na velik teren, obilazila biciklom, a kasnije je od Doma zdravlja dobila moped. Kratko vrijeme obitelj je živjela u stanu u sklopu Doma zdravlja u kojemu je prije njih stanovala terenska primalja Marija Šibenik.

Dom zdravlja Klanjec u svojem je sastavu u to vrijeme imao ambulantu opće medicine, dječji dispanzer, plućni dispanzer s RTG-om i rodilište. Pripadajuća zubna ambulanta bila je u mjestu Orešje u Republici Sloveniji s kojom je Klanjec odvojen rijekom Sutlom.

Sestra Ljerka Krištofić radila je jednom tjedno u dječjem dispanzeru, jednom tjedno u plućnom dispanzeru, a uz to obnašala je i funkciju glavne sestre Doma zdravlja. Liječnici koji su radili u Domu zdravlja često su se izmjenjivali, ali sestra Ljerka ostala je u Domu zdravlja dugi niz godina. Poznavala je mentalitet stanovništva, njihove navike, poslove, seoske običaje i norme, poznavala je obitelji, djecu i novonastale obitelji svojih pacijenata u dječjem dispanzeru. Imala je zdravstvenu kartoteku od oko 10 500 zagorskih duša u svojoj glavi.

Malo rodilište u Klanjcu moglo je primiti 12 roditelja. U gotovo kućnoj atmosferi, žene su rađale okružene poznatim osobama i profesionalcima u koje su imale apsolutno povjerenje. Kuharica Micika običavala je kuhati domaću kokošku juhu čije je sastojke dobivala od članova obitelji roditelja, a dijelila se svim pacijenticama.

Procijepljenost djece bila je gotovo 100 % i provodila se putem suradnje sa školama i područnim školama. Sestra Ljerka bila je zadužena za sistematske preglede i savjetovaništva u okviru dječjeg dispanzera i procijepljivanje prema kalendaru cijepjenja u mjestima Lučelnica, Radakovo, Kraljevec na Sutli, Klanjec, Kumrovec, Tuhelj, Zagorska Sela i Sutlanska Poljana.

Osim redovitih poslova u okviru Doma zdravlja, bila je aktivna u organizaciji Crvenog križa i Komisiji medicine rada. Akcija Crvenog križa kao što je dobrovoljno darivanje krvi pokrenuta je u Klanjcu 1953. godine i od tada se redovito provodi. Suradnja s Domom zdravlja u takvim je akcijama nužna. Od aktivnosti unutar organizacije Crvenog križa sestra Ljerka sudjelovala je u obilježavanju dana tuberkuloze, surađivala je u pomoći bolesnim i siromašnim starijim stanovnicima i prijavi zaraznih bolesti. Poseban doprinos dala je u edukaciji mladih ekipa prve pomoći te je sudjelovala u komisiji natjecanja iz prve pomoći. Također je održavala predavanja mladim vozačima iz autoškole Klanjec iz prve pomoći. Održavala je predavanja i provodila ispite iz higijenskog minimuma za zaposlenike kojima je to bilo nužno s obzirom na zakonske propise (npr. kuhare). Usko je surađivala s industrijskom ambulantom predionice pamuka u Klanjcu u kojoj je bila zaposlena sestra Anica (Ilijaš) Bašić od 1964. godine.

Angažiranost u svim segmentima zdravstvenog života stanovništva Klanjca i okolnih manjih mjesta i sela dovela ju je do najboljeg osobnog opisa sestre Ljerke kao „duše dispanzera“.

Dom zdravlja Klanjec danas je jedna od 6 ispostava Doma zdravlja Krapinsko-zagorske županije na čijim mrežnim stranicama nema podataka o povijesti primarne zdravstvene zaštite.

Sestra Ljerka Krištofić umrla je u Klanjcu 2. kolovoza 1989. godine ne dočekavši mirovinu.

Zahvala

Zahvaljujem obitelji sestre Ljerke Krištofić, njezinoj djeci – Željku i Ines na pruženim osobnim podacima i fotogra-

fijama. U rekonstrukciji njezina profesionalnog djelovanja posebno su značajna bila sjećanja njezinih suradnika gđe Brankice Greblički, zaposlenice Doma zdravlja, gđe Ljubice Harapin, djelatnice Crvenog križa, dr. Nikole Benkovića, liječnika u Domu zdravlja i gospodina Marijana Pleška, bivšeg nastavnika i ravnatelja OŠ Klanjec. Svima im zahvaljujem na podršci i svjedočanstvima.

Nema sukoba interesa

Authors declare no conflict of interest

Literatura

- [1] HR-DAVŽ-SCKR-276 Škola za bolničare Krapinske Toplice dostupno: http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=3_17359 (pristupljeno 19. 8. 2021.)
- [2] Grad Klanjec, Povijest. Dostupno na: <https://www.klanjec.hr/o-nama/povijest/> (pristupljeno 10. 9. 2021.)